

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Акименко С.В.

студентка,

Інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЦЕСУ НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ

Законодавчий процес (ЗП) – це нормативно-регламентована сукупність послідовно здійснюваних дій щодо розробки, прийняття (зміни) законів та ін. законодавчих актів і їх оприлюднення [1, 504, Т. 2]. Розгляд законодавчого процесу в різних країнах завжди був одним з основних невід’ємних аспектів дослідження теорії держави і права, а також конституційного права. Дана тема є досить дослідженою, проте лише в окремо взятих аспектах, і тому потребує деталізованого розгляду та аналізу.

Нова Зеландія – це відносно молода (незалежність Нової Зеландії було офіційно проголошено лише в 1986 р. [2]) острівна країна Британської Співдружності. За формою державного правління це монархія, за формою державного устрою унітарна, режим демократичний. В державі з 1852 р. функціонує однопалатний парламент – Палата Представників, до складу якого входять 120 депутатів, що обираються загальним голосуванням на 3 роки. Формально главою держави є монарх Великобританії (з 1953 р. це королева Єлизавета II), яку представляє Генерал-Губернатор (з 2011 р. його функції виконує Джеррі Мейтпаре).

Законодавчий процес Нової Зеландії складається з декількох етапів, які дозволяють забезпечувати ретельну перевірку законопроекту. Нижче подано опис типів законопроектів, що розглядаються парламентом та стадій, через які вони проходять для того, щоб отримати юридичну силу [3].

а) Урядові законопроекти. Після сформування новий уряд розробляє законодавчу програму, яка надасть йому можливість втілювати свою політику, яка включає в себе підготовку урядових законопроектів. Більшість Законів парламенту були ініційовані саме урядом.

б) Законопроекти членів парламенту. Палата представників має обмежений час для розгляду таких законопроектів. Для того, щоб уможливити розгляд таких законопроектів, при цьому не відкидаючи інші законопроекти, вводиться бюлетень для їх внесення на розгляд, що фактично обмежує кількість законопроектів: в першому читанні можуть бути не більше ніж 6 бюлетенів одночасно. В бюлетені може бути не більше, ніж 40 законопроектів, при чому кожен депутат може представити не більше ніж, 1 законопроект в одному виборчому бюлетені. Кожна друга середа засідань Палати представників виділяється для розгляду депутатських законопроектів. Можливою є ситуація, коли представлення депутатом законопроекту, який матиме широку підтримку, призведе до представлення урядом такого самого або схожого законопроекту. В будь-якому випадку, законопроекти депутатів впливають на урядові законодавчі пріоритети і загалом на законодавчий процес, хоча і меншою мірою, ніж урядові законопроекти [3].

в) Місцеві законопроекти. Місцеві законопроекти висуваються місцевими органами влади і стосуються питань, обмежених певною місцевістю з метою здійснення дій, не передбачених загальнодержавним законодавством. Місцевий законопроект подається членом парламенту, який представляє дану місцевість.

г) Приватні (особисті) законопроекти. Такі законопроекти зустрічаються найбільш рідко. Вони стосуються надання привілеїв певній особі чи групі осіб у вигляді виключень з загального закону. Промоутер (фактичний ініціатор, що не має депутатських повноважень) приватного законопроекту просить члена парламенту взяти на себе відповідальність за законопроект під час його розгляду в Палаті представників.

Законопроект проходить через кілька етапів, перш ніж він може стати актом парламенту. Вони описані і узагальнені в схемі 1.

Схема 1. Законодавчий процес Нової Зеландії

Джерело: розроблено автором за даними [3]

1. Внесення законопроекту на розгляд Палати представників. На цій стадії законопроект не обговорюють, але з моменту реєстрації білль стає доступним для громадськості формальним проектом закону.

2. Перше читання. Сам термін «читання» (reading) має британське походження, оскільки під час цього етапу законодавчого процесу законопроект в парламенті зачитувався вголос на засіданні парламенту. Але в Новій Зеландії ця практика не була запозичена – під час першого читання зачитується лише назва законопроекту [4, с. 87]. Перше читання законопроекту проходить на 1-3 наступному після його внесення засіданні парламенту. Особа, відповідальна за законопроект (ініціатор) починає обговорення, яке може тривати не більше 2 годин для урядових біллів та 1 годину для інших. Після закінчення обговорення Палата голосує за законопроект. Якщо законопроект набирає 1/3+1 голос у Палаті представників, його надсилають до Відбіркової (Спеціальної) комісії [3].

3. Відбіркова (Спеціальна) комісія (Select Committee). Після того, як законопроект направляють до Відбіркової комісії, остання має протягом 6 місяців (якщо Палатою не встановлена конкретна дата) надати Палаті доповідь стосовно законопроекту. Часто комісія передає законопроект на народне обговорення, вислуховує пропозиції стосовно цього законопроекту, і надає рекомендації Палаті у вигляді поправок. Після надання Відбірковою комісією своєї доповіді законопроект переходить у друге читання за однієї умови: з моменту презентації відповідного документу має пройти 3 дні засідань (sitting days) [3].

4. Друге читання. Під час другого читання ініціатор законопроекту організовує обговорення законопроекту, яке може тривати до 2 годин. Після закінчення обговорення всі поправки Відбіркової комісії, які не отримали її одностайної підтримки ставляться на голосування в єдиному пакеті, а всі поправки, які отримали одностайну підтримку, вважаються включеними в законопроект, якщо за законопроект в цілому голосує більшість депутатів Палати [3].

5. Комісія всієї Палати представників. Після проходження другого читання законопроект розглядається на Комісії Палати представників, до якої входять всі члени Палати. Комісії делегуються повноваження від Палати представників на детальний розгляд законопроекту та надання подальших поправок, які члени комісії представляють у письмовому вигляді. Немає часових обмежень цієї стадії законодавчого процесу (ЗП), члени комісії мають право на п'ятихвилинні виступи по кожному з положень законопроекту. Після того, як узгоджується остаточний вигляд законопроекту, його знову направляють до Палати, щоб узгодити з нею зроблені зміни [3].

6. Третє читання. Це заключна стадія розгляду законопроекту в Парламенті та визначити, чи варто приймати законопроект в тій формі, в якій його представили на розгляд Палати. Але це вже обговорення всього документу, а не окремих його положень. Обговорення одного законопроекту може тривати до 2 годин. Після цього відбувається третє голосування Палати і у випадку набрання законопроектом необхідної більшості він передається на підпис Монарху [4].

7. Королівська згода. Суверен, представлений в НЗ Генерал-губернатором, формально також входить до Парламенту, але стоїть окремо від Палати представників. Завдання суверена – підписати білль, надавши йому королівську згоду. Згода надається з урахуванням порад Прем'єр-міністра чи Міністрів, сфери повноважень яких стосується даний законопроект (контрасигнатура). Зрозуміло, що ця згода є виключно формальною, але тим не менш тільки її надання перетворює законопроект на закон [3].

Отже, можна сказати, що в Новій Зеландії в загальному вигляді запозичений Законодавчий процес Великобританії, що пов'язано з історичними умовами формування держави, проте наявні також і певні особливості, зокрема в Новій Зеландії не існує поняття

кворуму, парламент однопалатний, тому можна говорити про його більшу ефективність порівняно з Великобританією. Також безсумнівною перевагою є винесення законопроектів на загальне обговорення. Таким чином громадяни можуть висловити своє відношення до законопроекту та вказати на його вади, часто навіть пропонуючи варіанти їх усунення. В Україні це робиться надзвичайно рідко, якщо взагалі робиться. Законопроекти не доносяться до народу, хоча фактично приймаються саме для нього. Така ситуація сприяє нестабільності в країні та недовготривалості законів, які часто приймаються на час повноважень одного президента і змінюються чи навіть скасовуються іншим. Тому я вважаю, що нам необхідно запозичити досвід Нової Зеландії і також виносити законопроекти на всенародне обговорення, причому не в довільному, а в обов'язковому порядку.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія. У 6 томах [Текст] / ред. Ю.С. Шемшученко [та ін.] ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998.
2. Constitution Act 1986. Reprint as at 17 May 2005 [Електронний ресурс] // Official New Zealand Legislation website. – Режим доступу: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1986/0114/latest/whole.html#DLM94204> – Дата доступу: 21.09.2014 р.
3. Parliament Brief: The legislative process[Електронний ресурс] // New Zealand Parliament official website. – Режим доступу: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/how-parliament-works/fact-sheets/00H000CPubResAboutFactSheetsProcess1/parliament-brief-the-legislative-process> – Дата доступу: 21.09.2014 р.
4. Standing Orders of the House of Representatives, 2011[Електронний ресурс] //New Zealand Parliament official website. – Режим доступу:<http://www.parliament.nz/resource/0000238125> – Дата доступу: 21.09.2014 р.